

DANMARKS STATISTIK

STATISTISKE MEDDELELSER

FJERDE RÆKKE FEMTE BIND

SJETTE HÆFTE

COMMUNICATIONS STATISTIQUES 4me SÉRIE TOME 5 6me LIVRAISON

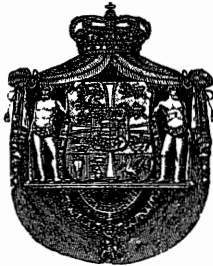
HØSTENS UDFALD I DANMARK 1899

FORELØBIG REDEGØRELSE

CARACTÈRE DE LA RÉCOLTE EN DANEMARK 1899

UDGIVET AF STATENS STATISTISKE BUREAU

PUBLIÉ PAR LE BUREAU DE STATISTIQUE DE L'ÉTAT

KØBENHAVN

BIANCO LUNOS KGL. HOF-BOGTRYKKERI (F. DREYER)

1899

1899

1899

1899

1899

1899

Udgivet i November 1899.

1899

Efter de fra Landets samtlige Amter modtagne Indberetninger maa Høsten i 1899 nærmest karakteriseres som en lille Middelhøst. Forinden vi imidlertid give et videre Uddrag af disse Beretninger, skulle vi, ligesom forrige Aar, skitsere Grundlaget for Landbrugsaarets Forløb gennem en Oversigt over Aarets meteorologiske Forhold i Forbindelse med Landbrugsforholdene¹⁾.

Vejrforholdene i Landbrugsaaret 1898-99 have som Helhed været ret abnorme; Aarets særlige Kendemærke er, kort udtrykt, en meget mild Vinter, efterfulgt af en varm og tør Sommer. Ved en Sammenligning med Aaret forud træffer man vel som fælles for begge Aar en mild Vinter, men Sommeren 1898 var kold og ualmindelig regnfuld, medens ganske det modsatte var Tilfældet i Aar; denne Forskel maatte selvfølgelig medføre en betydelig Uoverensstemmelse mellem de to Aars Landbrugsforhold og Høstudbytte.

Landbrugsaarets første Maaned Oktober var gennemsnitlig ikke meget mildere end sædvanlig, men havde udpræget varme Perioder med sommerligt Vejr, navnlig det første Tidøgn, hvor der endog naaedes en Temperatur op til 22° Celsius (Aalborg). Maanedens Midte udmærkede sig ved stormfuldt Vejr, dens Slutning ved køligt, med Kuldegrader ned til $\div 5^{\circ}$ i Jylland. November var særdeles mild, idet Temperaturen gnstl. var 2,2° for høj, enkelte Dage i Begyndelsen af Maaneden naaedes endog op til 15°

¹⁾ Den følgende Oversigt er bygget paa Maanedsmeddelelserne fra meteorologisk Institut og Beretninger m. v. i landøkonomiske Blade og Tidsskrifter.

(Hofmangave). De «for kolde» Dage vare faa og Frostdagene færre end sædvanlig. December var forholdsvis endnu mildere med en Middeltemperatur af $4,2^\circ$ for København, det vil sige $3,7^\circ$ ud over almindelige Aars, en Varmegrad, der kun er naaet i 3 Aar i dette Aarhundrede (1806, 1843 og 1857). Maanedens milde Karakter var almindelig hele Landet over, og den havde forholdsvis faa Frostdage; derimod var den meget stormende. I Januar og endnu i Februar holdt det milde Vejr sig, Maanedernes Middeltemperaturer vare respektive $3,0^\circ$ og $2,7^\circ$ for høje, og om Februar udtale de meteorologiske Beretninger, at den afslutter en 4 Maaneders Periode med en under vore klimatiske Forhold abnorm høj Varmegrad, for Københavns Vedkommende $2,7^\circ$, hvilket kun er naaet en Gang tidligere i dette Aarhundrede, nemlig i Vinteren 1821—22 (3° for høj). Tarm havde i Januar Maaned ikke mindre end 14 Dage, der vare $3-8^\circ$ for varme; Maanedens højeste Temperatur aflæstes i Odense d. 23. med $+10,7^\circ$ og dens laveste med $\div 10,2^\circ$ kun to Dage senere i Nordvestjylland (Birkebæk). Frostdagenes Antal var kun indtil det halve af det sædvanlige i Januar, medens Februar derimod havde ret talrige Frostdage — 11 til 18 — med en Minimumstemperatur af $\div 14^\circ$ i Nordvestjylland (Birkebæk). Sne faldt i Januar paa 7 Dage og i Februar paa 4 Dage, men Sneen i Januar svandt hurtig, hvorimod den i Februar holdt sig indtil 9 Dage.

Nedbøren i ovenomhandlede 5 Maaneders Periode var forholdsvis lille for Oktober, noget over Normalen for November og Januar (henholdsvis 40^{mm} — 90^{mm} og 46^{mm} — 82^{mm}), betydelig over den for December (59^{mm} — 123^{mm}) og normal (25^{mm} — 53^{mm}) for Februar. Periodens Begyndelse var saaledes overvejende tør, men derefter fulgte saa megen Nedbør, at denne for samtlige 5 Maaneder i Almindelighed svarede til eller var over Normalen. Mindst var Nedbøren i Holbæk Amt (204^{mm}), størst i Thisted Amt (346^{mm}).

For Landbrugsarbejdet var Efteraarets milde og forholdsvis tørre Vejrforhold særdeles gunstige, saa meget mere som den forudgaaende Høst var falden sent, hvorfor Vintersæden ofte var

sildig lagt, ligesom de egentlige Efteraarsarbejder først bleve paa-begyndte sent. Man fik alligevel, takket være Vejrforholdene, Overflod af Tid til Jordens Pløjning, der, med faa Afbrydelser, kunde fortsættes den hele Vinter. I den egentlige Efteraarstid lode Beretningerne enstemmig paa, at Jorden faldt fortrinlig for Redskaberne. Roernes Optagning, der under vore almindelige klimatiske Forhold er besværlig, foregik forholdsvis hurtig og let, uden at lide Afbræk af de sædvanlig indtrædende pludselige Temperaturfald, der pleje at medføre Ferringelse af Rodfrugternes Næringsværdi og Holdbarhed; Roehøsten bragtes saaledes heldig til Afslutning.

For Vegetationen var Efteraaret ligeledes heldigt; den sent saaede Vintersæd blev begunstiget af den høje Temperatur, saa at den ved Juletid havde indhentet den, paa Grund af den sene Saaning, manglende Udvikling. For Kreaturerne var Efteraaret i endnu højere Grad gunstigt, idet Græsset længe bevarede Sommerens yppige Vækst, saa at Græsningen kunde fortsættes uden Mén ud over det normale Tidspunkt, og Kvæget indbandtes i fortrinligt Huld.

Trods Vinterens Mildhed indtraf dog det ønskelige Frostvejr, der kun i ringe Grad gjorde Vintersæden nogen Skade, navnlig da Jorden i Regelen var snedækket, saa længe Frostperioderne varede; kun enkelte Beretninger lyde paa, at Rugen led under Frosten. Frostperioderne vare i øvrigt vel kortvarige, men dog lange nok for Landbrugets Færdselsarbejder, og de indtraf og forløb meget gunstig for Udkørsel af Gødning, der straks kunde nedpløjes uden tabbringende, langvarig Henliggen. Ved Marts Maanedes Begyndelse var man kun mindre fornøjet med Rugens Udseende, som man da for Resten mere tilskrev de sidste Maaneders store Nedbør end de kortvarige Frostperioder; i alle andre Henseender vare Forholdene saa gode, som ønskes kunde. Man ventede en tidlig Lægning af Vaarsæden og var ogsaa parat til at tage fat paa Markarbejderne, saa snart Forholdene tillode det.

Middeltemperaturen i Marts var omtrent normal med en varm Periode i Maanedens Begyndelse og en kold i dens Slutning,

i hvilken Temperaturen gik ned indtil $\div 20^{\circ}$, maalt i Thisted d. 26. Frostdagenes Antal var ret betydeligt, nemlig 12—19, men dog ringere end sædvanlig; Sne faldt paa 8 Dage og blev liggende den kolde Periode til Ende. Nedbøren var gsntl. rigelig, men fordelte sig en Del uregelmæssig; Thy havde 31 pCt. for meget, medens Vendsyssel fik 24 pCt. for lidt; paa Sjælland fik den sydvestlige Del af Øen 43 pCt. for lidt, medens den nordøstlige fik 19 pCt. for meget; Bornholm fik 32 pCt. for meget.

Maanedens første Periode var meget gunstig for de af Landets Egne, der ønske at lægge Vaarsæden tidlig, og da der med det milde Vejr i Maanedens Begyndelse fulgte sollyse Dage med tørrende Luft, havde tidlige Avlsbrug paa de sydlige Øer fortrinlige Betingelser for den første Udsæd; Udsaaingen blev dog atter standset af den rigelige Nedbør i Maanedens senere Del og endvidere af den paafølgende Frostperiode, der imidlertid ikke forvoldte det allerede saaede nogen Skade. I det øvrige Land, hvor man ikke ønsker at saa saa tidlig som ved Marts Maanedes Begyndelse, kom Eftervinteren i Maanedens Slutning overraskende; og fra Vendsyssel hed det f. Eks., at man paa en Aarstid, hvor Arbejdskraften helst skulde anvendes ved Markarbejde, saa den benyttet til Is- og Snøkørsel.

Med April Maanedes Indtrædelse svandt Sneen, og Temperaturen var normal Maaneden igennem. Maanedens første og sidste Tidøgn vare udpræget varme, medens det midterste havde klar Luft og Nattefrost indtil $\div 7^{\circ}$ (i Vestjylland). April sluttede med varme Dage, op til $+18^{\circ}$ (paa Fyn), der efterfulgtes af et brat Fald paa 10° i Løbet af faa Timer ved en Kuldebølge, der passerede Landet fra Nord til Syd. Maanedens Nedbør var ret stor over hele Landet. Nedbøren naaede i Jylland fra 43^{mm} (Ringkøbing Amt) til 69^{mm} (Aalborg A.); paa Øerne fra 35^{mm} (Sorø A.) til 59^{mm} (Frederiksborg A.); Maanedens Middelnedbør var ca. 30^{mm}. Vejrforholdene vare derfor ikke absolut heldige for Sædens Lægning, men da Regndagene vekslede med solklare Dage, der hurtigt tørrede Jorden, kunde Arbejderne dog fortsættes, og ved Maanedens Slutning var Saaningen som Helhed tilendebragt; kun lavere

liggende Jorder i Jylland vare usaaede, og endvidere havde man de senere Rodfrugtsarter tilbage. Alle Vegne fra, men navnlig fra Landets lerede Jorder, hed det, at Jorden var falden ualmindelig godt for Redskaberne, hvilket dels skyldtes den gode Efteraarspløjning, dels Vinterens vekslende Varmeforhold. Jordens lette Behandling, det vil sige dens Porøsitet og deraf følgende godt udførte Besaaing, har uden Tvivl bidraget til, at man trods Sommerens Tørke, større end nogen Sinde, dog fik Afgrøder, der hæve sig betydelig over lignende tørre Sommerses.

Vegetationen som Helhed holdt sig tilbage i April, og endnu i Maanedens Slutning lod Græsset en Del tilbage at ønske, uagtet Skov og Have var i fuld Fremgang. Af Vintersæden var Hveden ikke gaaet frem, og Rugen havde tabt sig kendelig saavel i Farve som i Plantedækkets Tæthed.

Maj Maanedes Middelvarme laa 1° over Normalen, men i dens Begyndelse holdt den Kuldebølge sig, som April sluttede med, og gav koldt Vejr med Nattefrost over hele Jylland og Størstedelen af Øerne. Man naaede ned til $-5,5^{\circ}$ i Midtjylland (Grindsted). Regndagene vare ret talrige, men den normale Nedbør, 40^{mm} , fik kun Vejle og de tre sydvestjyske Amter ($41-48^{\text{mm}}$); paa Øerne fik Odense Amt mest, med 34^{mm} , Københavns Amt mindst, med 19^{mm} .

Maaneden gav i sin Helhed gode Forhold for Vegetationens Udvikling. Vaarsæden spirede hurtig, dækkede snart Jorden og var i det hele meget lovende under sin første Vækst, de tidlige Rodfrugter kom smukt op og vare ofte udtyndede i Maj Maanedes Slutning. Hveden bedrede sig ret betydelig, Rugen voksede stærkt til og var tidlig udskreden, ligesom dens Blomstring faldt meget tidlig og under saa gunstige Betingelser, som sjælden faas; men den viste sig, efterhaanden som den voksede til, at være tynd og ret ofte noget tyndstraet. Græsningen var tilstrækkelig, men Kløvermarkerne udviklede sig langt fra til det, det tætte Plantedække i Efteraaret havde lovet, fordi Maj havde været for tør. Allerede i Maanedens sidste Dage saa man de første Slaamaskiner i Virksomhed (Korsøregnen); Kløverhøsten faldt saaledes meget

tidlig under fortrinligt Høstvejr, men Udbyttet var meget under forrige Aars.

Sommermaanederne begyndte med ret normal Temperatur i Juni — kun enkelte Døgn gav Nattefrost i Vestjylland i Maa-nedens Begyndelse —, Juli var udpræget for varm, med en Middeltemperatur for København af 19° , det vil sige $2,4^{\circ}$ højere end Normalen og ikke naaet siden 1853 ($19,3^{\circ}$); i Tarm var Middeltemperaturen $17,2^{\circ}$ medens Middeltallet er $15,4^{\circ}$. August Maaned var som Helhed ikke meget varmere end almindelig, men dens Begyndelse var for varm og dens sidste Halvdel for kold. — Sommerens Middelvarme laa 1° over almindelige Aars.

Sommermaanedernes Nedbørsforhold afvige langt mere fra normale Aars, thi for hele Landet var Nedbøren kun 84^{mm} , hvilket er under det halve af den sædvanlige Regnmængde, ca. 180^{mm} .

Regnmængden i Sommeren 1899.	June	Juli	August	Til- sammen
	mm.	mm.	mm.	mm.
København	15,7	32,3	14,5	62,5
Frederiksborg	18,4	25,7	16,8	60,9
Holbæk	13,9	39,6	16,5	70,0
Sorø	15,9	31,8	24,2	71,9
Præstø	15,8	39,2	17,5	72,5
Bornholm	32,6	24,2	10,9	67,7
Maribo	15,0	38,7	32,7	86,4
Svendborg	14,5	50,4	34,0	98,9
Odense	12,1	40,2	27,6	79,9
Langeland	8,6	29,1	35,3	73,0
Vejle	8,5	55,5	37,8	101,8
Aarhus	7,9	70,3	30,0	108,2
Randers	13,4	54,9	18,8	87,1
Aalborg	5,6	51,8	13,6	71,0
Hjørring	9,8	45,9	20,5	76,2
Thisted	6,0	50,1	27,1	83,2
Viborg	7,7	69,4	28,1	105,2
Ringkøbing	7,7	52,3	41,7	101,7
Ribe	6,4	61,0	36,4	103,8
Middelnedbør for hele Landet efter 25 Aars Iagttagelser	47	66	70	183

Siden 1861 ere tørre Sommere indtraadte 1868 med 106^{mm}, 1876 med 115^{mm}, 1887 med 100^{mm}, Nedbøren i Aar har saaledes været ret betydelig mindre end i andre udprægede tørre Aar. — Regnmængdens amtsvise Fordeling ses af foranstaaende Oversigt. Det fremgaar af denne Tabel, at de to sydøstlige og de tre sydvestlige jydsk Amter vare heldigst stillede, det nordøstlige Sjælland uheldigst. Sidstnævntes Regnmængde var under en Trediedel af Normalen. Ser man hen til Amternes enkelte Stationer, viser det sig, at Regnen faldt meget uensartet endog inden for snævre Grænser. Nogle Steder fik man til Tider, ved lokale Byger, ret rigelig Regn, enkelte vestjydske Stationer vare i Juni Maaned omtrent regnløse.

Sommerens Vejrforhold paavirkede de enkelte Landsdele meget uensartet. Forskellen hidrørte dels fra Jordens Bonitet og Jordens Kultur, dels viste det tidlig udsaaede sig i Besiddelse af større Modstandsevne over for Sommerens ringe Nedbør end det sildig udsaaede, men ved Siden heraf havde det Tidspunkt, hvorpaa Nedbøren faldt, afgørende Indflydelse paa det endelige Resultat. Heldigt var det, at en Del af Landets Egne, der trængte mest til Regn og havde faaet mindst i Juni Maaned, fik forholdsvis rigeligt i Juli; paa meget lette Jorder vare og bleve dog Høstudsigterne alt andet end lovende. Som Helhed svandt den lyse Stemning, hvormed Mai Maaned var gaaet ud, efterhaanden som Sommeren skred frem.

Kornhøsten faldt tidlig. Allerede omkring den 20. August indberettedes nogle Steder fra, at Høsten var til Ende; ved Begyndelsen af September havde kun Efternølerne Kærver ude paa Højjorder, og selv Kærjorderne vare rømmede, paa faa Undtagelser nær. Fra hele Landet lød Beretningerne enstemmig om en heldig, let og hurtig afsluttet Høst; endvidere var Dommen næsten ligesaa enstemmig med Hensyn til Kornets, navnlig Vintersædens, gode Kvalitet, men Kvantiteten, især Straamængden, var meget utilfredsstillende i alle lettere Egne.

Aaret 1899 viser lige saa store Uoverensstemmelser fra Landsdel til Landsdel som 1898, men medens Sommeren 1898 var heldig for alle de lettere Egne, har det modsatte været Tilfældet i Aar.

Øerne have i Aar haft en langt bedre Høst end Jylland, medens Jylland i Fjor var heldigere end Øerne.

Over for Græsforholdene har Sommerens ringe Nedbør været ødelæggende, Kløverhøsten var lille, men af god indtil fortrinlig Kvalitet, og endnu Juni til Ende var Græsningen nogenlunde tilstrækkelig, men efter den Tid lød Dommen næsten overalt paa, at Græsningen var ringe og slet, og den blev ikke væsentlig forbedret i Juli, trods denne Maanedes rigelige Nedbør. Kreaturerne maatte enten helt indbindes, eller ogsaa maatte der tilskydes dem Ekstrafoder, ud over hvad Græsmarken kunde yde.

Først i September forbedredes Græsningen, men da havde allerede adskillige maattet indbinde Besætningerne paa «Vinterhold». Græsmerkernes Høstudbytte, der navnlig gør sig gældende i Mælkeriudbyttet, har derfor været ringere end ellers og navnlig meget mindre end forrige Aars.

Vi vende derefter tilbage til de fra Amterne indgaaede Høstberetninger. I disse omtales i Aar kun fra 3 af Landets Amter Plantesygdomme og Insektangreb. Til Præstø Amt indberettes fra Stevns-Fakse Herreder, at Larveangreb have bidraget til det daarlige Udbytte af Rodfrugterne. I Beretningen fra Aarhus Amt ytres: «Ifølge en enkelt Indberetning har Vaarsæden lidt nogen Skade ved Insektangreb, og i Hveden viste sig ved Tærskningen en Del Brand»; og endvidere: «Ifølge nogle Indberetninger have Rodfrugterne lidt en Del som Følge af Larveangreb». Fra Hjørring Amt bemærkes: «Rodfrugterne (navnlig de tidlig saae Kaalrabi) have paa flere Steder været stærkt angrebne af en Art Bladlus, der fuldstændig ødelagde Toppen, saa Væksten standsede. Adskillige Turnipsmarker (særlig de sildig saae) bleve i en større Maalestok angrebne af Larver, der aad Planten over lige med Jordens Overflade, ligesom de ogsaa paa et senere Tidspunkt aad væk af Roden længere nede, saa der fremkom endog temmelig store, ofte fingertykke Huller ind i eller igennem Rødderne».

Af de mere almindelige Udtalelser om Høsten i Amternes Beretninger skulle følgende anføres:

Fra Københavns Amt: «Som Grund til at Kvantiteten af dette Aars Høst — der i en af de til Amtet indkomne Indberetninger betegnes som «lidt fyldende, men godt kernesat» — saavel for Kornsorternes Vedkommende som navnlig for saa vidt angaar Kartofler og andre Rodfrugter har været saa ringe, og som Grund til den overordentlig slette Sommergræsning anføres udelukkende og enstemmig den usædvanlig vedholdende Tørke, «Soltimernes store Antal», for at bruge en enkelt Jordbrugers Udtryk. Til nærmere

Belysning heraf tjener, hvad der i en af Indberetningerne anføres, at der i Tiden fra den 28. April til den 16. September ikke faldt en eneste blødende Regn, eller at Nedbøren — ifølge Meddelelse fra en større Gaard — i Sommeren 1899 har udgjort i alt kun 78,7 Millimeter.» — Fra Frederiksborg Amt: «Paa Grund af

Sommerens vedvarende Tørke, der navnlig har indvirket paa Sommergræsningen, Rodfrugterne og Vaarsæden, særlig den sent saaede, har Udbyttet i Aar været betydelig under Middelhøst i kvantitativ Henseende. Derimod er Kvaliteten god baade for Sædens og for Høets Vedkommende, da disse Afgroder høstedes under de allergunstigste Vejrforhold.» — Fra Aarhus Amt: «Efter denne Oversigt at regne (Karakter-Oversigt fra 70 Steder i Amtets forskellige Egne), har Høsten gennemgaaende ikke været under Middelhøst — for Hvede, Rug og Byg endog over — særlig med Hensyn til Kvaliteten, og kun for Bælgsæd, Boghvede, Rodfrugter og Sommergræsning væsentlig under Middelhøst. De Bemærkninger, der ledsage Indberetningerne, ere ogsaa i det hele overensstemmende hermed og give et temmelig ensartet Billede af Høstens Udfald her i Amtet. Det fremhæves i alle foreliggende Udtalelser, at den langvarige Tørke i Juni og Juli Maaneder i høj Grad har hemmet Væksten af Vinter- og Vaarsæden, saa at Halmudbyttet kun er ringe. Der faldt vel spredte Byger, men Nedslaget kom for sent, om det end, hvor det faldt, var til megen Gavn. Men medens Kornhøsten saaledes kvantitativt set knap svarer til et Middelaars, er den i Henseende til Kvaliteten som Følge af det varme Sommergejr langt herover. Kerneudbyttet er fortrinligt og af en ualmindelig god Vægt. Hertil har ogsaa det gunstige Høstvejr bidraget. Dette betegnes endog i en enkelt Indberetning som enestaaende fortrinligt, saa at ikke i Mands Minde saavel Korn som Hø vides at være indbjærget saa hurtig, let og godt. Aarets Høst danner saaledes i det hele en udpræget Modsætning til det foregaaende Aars.» — Fra Hjørring Amt: «I Slutningen af Juli Maaned rasede en stærk Storm, der navnlig

skadede Rughesten, idet flere Fold af den næsten modne Rug afblæste, men ogsaa knækkede en Del af Foraarssæden og hemmede den i dens Vækst.» — Fra Thisted Amt: «Høstens Fortrinlighed i kvalitativ Henseende skyldes det aldeles udmærkede Vejrr i Høsttiden».

I den efterfølgende Tabel gives en Oversigt over, hvorledes Høstens Udfald for hver af de forskellige Sædarter m. m., saavel

A m t e r n e .	Hvede.			Rug.			Byg.			Havre.		
	Kvantitet.	Kvalitet.	H. V. i Pd. pr. Td. Korn.	Kvantitet.	Kvalitet.	H. V. i Pd. pr. Td. Korn.	Kvantitet.	Kvalitet.	H. V. i Pd. pr. Td. Korn.	Kvantitet.	Kvalitet.	H. V. i Pd. pr. Td. Korn.
København	g +	ug?	132	g +	mg +	124	g	mg	116	g?	mg?	83
Frederiksborg	g	mg	131	g	mg	127	g	mg	115	tg	g	85
Holbæk	mg	ug?	134	g +	mg +	126	g +	mg +	116	g?	g +	84
Sorø	mg	ug	136	g	mg	125	g	mg	116	g	g	85
Præstø	mg	ug	135	mg	ug	126	g	mg	116	g	g	85
Bornholms	g	mg	132	g	mg	122 ^{1/2}	g	g	114	g	g	84
Maribo	mg?	ug?	134	g +	mg	125	g +	mg +	116	g	mg?	83
Svendborg	mg?	mg +	135	g +	mg +	126	g +	mg +	116	g	g +	82
Odense	mg	ug	135	g	mg	126	g	mg	116	g	g	80
Vejle	mg	ug?	135	mg?	ug?	124	g +	mg +	114	g	mg	84
Aarhus	g +	ug?	134	g	mg +	123	mg?	mg +	115	g?	g +	82
Randers	mg?	ug?	133	g?	mg +	125	g	mg +	115	tg	g +	83
Aalborg	mg?	mg	134	tg +	mg	129	g?	mg?	117	g?	mg?	88
Hjørring	mg?	mg +	132	g?	mg +	127	g?	g	109	tg	g	86
Thisted	tg +	g +	126 ^{1/2}	tg +	mg +	123 ^{5/16}	g	mg	109	tg	g +	82 ^{14/17}
Viborg	g?	mg	132 ^{1/2}	g?	ug?	124	g?	mg +	109	tg	mg?	80 ^{1/2}
Ringkøbing	g?	g +	132	g +	mg +	124	g	mg?	105	g	g +	81
Ribe	g	ug	133	g	mg	122	g	g	103	g	g	80
Gennemsnit for hele Landet	g +	mg +		g	mg +		g	mg		g?	g +	

Anm. H. V. = Hollandsk Vægt.

Om de enkelte Sædarter m. m. skal bemærkes:

Hveden og Rugen maa betegnes som Aarets bedste Afgrøder. Særlig gælder dette Hveden, der er den eneste af samtlige Afgrøder, hvis Udbytte i kvantitativ Henseende i Gennemsnit for hele Landet er naaet over Middelhøst — i de egentlige hvededyrkende Amter endog adskilligt over —, hvorhos Kvaliteten er fortrinlig¹⁾. For Rugens Vedkommende maa det kvantitative

¹⁾ Tabellens g + og mg + for Hveden, hvilke Karakterer, ligesom de

hvad Kvantiteten som hvad Kvaliteten angaar, er blevet bedømt i de enkelte Amter, idet Karakteren g (godt) er Udtryk for Middelhøst. De af Amterne afgivne Bedømmelser ere Gennemsnitsresultatet af Opgivelser, som de have indhentet fra Jordbrugere. Retsbetjente og Landboforeninger inden for hvert Amts Omraade.

Bølgæs.		Boghvede.		Raps og andre Handelspl. *)		Kartofler.		Sukkerroer.		Andre Rodfrugter.		Agerhø.		Enghø.		Sommergræsning.
Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	
g?	mg?	"	"	mg	mg	tg	tg+	"	g	tg	g	tg	mg+	tg	mg?	mdl
tg	g	tg	tg	"	"	tg	g	"	"	tg	tg	tg	mg	tg	mg	mdl
g?	g+	g	g	g+	mg?	tg	g?	"	"	tg?	g?	g?	mg+	g	mg	mdl
g	g	"	"	"	"	g	g	"	"	g	g	g	mg	g	mg	mdl
g	g	tg	g	g	g	tg	g	g	mg	tg	g	tg	ug	g	mg	mdl
g	g	"	"	"	"	g	g	"	"	g	g	tg	mg	tg	mg	mdl
g?	g+	tg+	g	tg	g?	tg	g?	g?	mg?	g?	g+	tg	mg+	g?	mg	mdl+
tg+	g?	tg	tg+	g+	mg?	g?	g	tg+	g	g?	g+	tg+	mg+	g?	mg	tg?
g	g	tg	g	g	g	g	g	tg	g	g	mg	tg	mg	g	mg	tg+
g?	g+	tg	g?	tg+	mg?	g+	g+	g	mg?	g?	g	g?	mg+	g	mg	tg?
tg+	g	tg	tg	g?	mg?	g?	g+	"	"	tg+	g	tg+	mg?	g?	mg?	mdl+
tg	g	mdl+	tg?	"	"	tg	g	"	"	tg?	g?	tg+	mg+	g?	mg	mdl
g?	mg?	mdl+	tg	"	"	tg	g+	"	"	tg?	tg+	mg?	g?	g?	mg	mdl
tg+	g	"	"	"	"	tg	g	"	"	g?	g?	ug?	g?	g?	mg	mdl
g?	g	"	"	g	g	g?	g+	"	"	tg	g	g	mg	g	mg	mdl
g?	tg+	"	"	g	mg	g?	g+	"	"	tg	tg+	g	mg	g	mg	mdl
tg	g	mdl+	tg+	g	g	tg+	g+	"	"	tg	g	g	mg+	g+	mg+	mdl+
tg	tg	tg	tg	"	"	tg	g	tg	tg	tg	g	mg	g	g	mg	mdl
g?	g	tg	tg+	g	g+	tg+	g	g?	g+	tg	g	tg+	mg+	g?	mg	mdl+

*) Til "andre Handelsplanter" henregnes Hør, Humle, Kommen m. m.

Udbytte gennemsnitlig regnes lig en Middelhøst, og ogsaa for denne Sædart er Kvaliteten gennemgaaende karakteriseret som fortræffelig.

Af de mere specielle Udtalelser om Vintersæden anføres følgende:

øvrige, fremkomme ved umiddelbare Gennemsnit, ville, naar der tages Hensyn til det i de forskellige Amter dyrkede Hvedeareal, naa op til mg? og ug?.

Fra Nordfeld Gods i Præstø Amt: «Varmen befordrede Udviklingen af Hveden, som i Aar har en usædvanlig høj Vægt, indtil over 140 fl hollandsk Vægt pr. Tønde.» — Fra Aarhus Amt: «Hveden, der ynder varmt og tørt Vejr, har bedst taalt Sommerens stærke og vedholdende Varmer, om end den er hemmet noget i Væksten. Paa den anden Side er Kvaliteten ekstra god. Rugen skæmmede sig mere og fylder kun lidt, men ogsaa her er Kvaliteten usædvanlig god.» — Fra Hjørring Amt: «Hvad de enkelte Sædarter angaar, har Hveden givet godt og vel et Normaludbytte særlig i kvalitativ Henseende, men da denne Sædart dyrkes meget lidt her i Amtet, har en Gennemsnitsberegning for dens Vedkommende næsten ingen Betydning. Rugen har bragt et Udbytte, der, hvad Kvaliteten angaar, staar noget over det normale, hvorimod det med Hensyn til Kvantiteten ikke er tilfredsstillende. Mange Steder i Amtet blev Rugen først sildig saaet paa Grund af, at Høsten forrige Aar trak længe ud, og Rugen fik derved for ringe Modstandskraft til at kunne taale den stærke Frost, som nogle Dage i Marts Maaned bragte. Men Hovedaarsagen til det mindre gunstige Resultat for Rugens Vedkommende maa søges i den stærke Storm, som rasede i Slutningen af Juli Maaned lige inden dens Modning, og hvorved flere Fold afblæste.»

Hvad Bygget angaar, maa Udbyttet for hele Landet under eet i kvantitativ Henseende antages at svare til et Middelaars, hvorhos Kvaliteten i de fleste Amter betegnes som meget god. Havren er af de fire Hovedkornsorter den, der har givet det mindst tilfredsstillende Udbytte, nemlig noget under Middelhøst, hvad Kvantiteten angaar, noget over for Kvalitetens Vedkommende.

Om Vaarsæden ytres:

Fra Aarhus Amt: «Af Vaarsæden har Bygget udviklet sig bedst, medens Havrens Udvikling hemmedes en Del. Kernen siges ogsaa gennemgaaende at være liden hos begge disse Kornsorter. I enkelte Indberetninger udtales det, at saavel Byg som Havre ere modnede for hurtigt, saa at heller ikke Kvaliteten er fuldt saa god, som det kunde ventes.» — Fra Hjørring Amt: «Medens Byg og Havre kvalitativt set gav et Normaludbytte, var disse Kornsorters Udbytte i kvantitativ Henseende under det normale, og Aarsagerne hertil vare for det første Nattefrost i Foraaret, der navnlig var skadelig for Bygget og i visse Egne af Amtet borttog $\frac{1}{4}$ af den

2radede Byg, og for det andet Sommerens langvarige Tørke, der bevirkede, at de nævnte Sædarter — særlig Havren — bleve for tidlig modne, med lang, tynd og ikke fuldt udviklet Kerne. Endelig kommer hertil Stormen i Slutningen af Juli Maaned, der skadede Foraarssåden meget betydelig.»

Bælgsåden maa antages at have givet noget under Middelhøst for Kvantitetens Vedkommende og en Middelhøst, hvad Kvaliteten angaar.

Boghveden har i Aar ligesom i Fjor givet et meget tarveligt Udbytte, betydeligt under Middelhøst baade for Kvantitetens og for Kvalitetens Vedkommende, om end noget bedre for den sidste end for den første. Tilmed har Udbyttet ligesom i Fjor været særlig slet i Jylland, hvor denne Sædart har størst Betydning.

Af Raps og andre Handelsplanter maa Udbyttet i kvantitativ Henseende sættes lig et Middelaars og i kvalitativ Henseende noget over.

Fra Vejle Amt bemærkes: «Raps og andre Handelsplanter dyrkes saa godt som ikke. Ved Fredericia avles nogen Tobak, der dog i Aar, særlig hvad Kvantiteten angaar, kun har givet ringe Udbytte;» — og fra Aarhus Amt: «Raps og andre Handelsplanter omtales som sædvanlig kun i ganske faa Beretninger, og der kan derfor ikke tillægges de for disse Plantesorter i Amtsoversigten anførte Procenttal nogen særlig Betydning.»

Kartoflerne have givet en simpel Afgrøde, gennemsnitlig betydelig under Middelhøst, hvad Kvantiteten angaar, og ikke højere end Middelhøst for Kvalitetens Vedkommende. De ere karakteriserede højest fra Sorø, Bornholms, Odense og Vejle Amter, nemlig baade kvantitativt og kvalitativt som Middelhøst, fra Vejle Amt endog som noget over.

Fra Maribo Amt ytres: «Kartoflerne have gennemgaaende været daarlige baade med Hensyn til Udbytte og Smag.»

Udbyttet af Sukkerroerne maa antages gennemsnitlig at have været noget under Middelhøst i kvantitativ Henseende, men noget over, hvad Kvaliteten angaar.

Af de andre Rodfrugter har Udbyttet gennemsnitlig været meget tarveligt i kvantitativ Henseende og ikke højere end Middehøst for Kvalitetens Vedkommende. Kun fra Odense Amt er Udbyttet af Rodfrugterne betegnet som tilfredsstillende, nemlig Kvantiteten som god og Kvaliteten som meget god.

Fra Aarhus Amt bemærkes: «Det befrygtes i en enkelt Indberetning, at Rodfrugterne ville blive træede og Kvaliteten i det hele mindre god, medens andre Indberetninger i Modsætning hertil udtale, at Rodfrugterne utvivlsomt ville vise et stort Indhold af Værdistoffer. Bedst udviklede sig de tidligst og i godt kultiveret Jord saaede.» — Ligesom det i mange af Amternes Beretninger fremhæves, at Rodfrugterne (saavel som Kartofflerne) bleve standsede i deres Vækst af den langvarige Tørke, saaledes er det ogsaa, som tidligere anført, i Beretningerne fra Præstø, Aarhus og Hjørring Amter omtalt, at Rodfrugterne have været Genstand for Insektangreb.

Høhøsten er falden meget tarvelig ud for Kvantitetens Vedkommende, hvorimod Kvaliteten har været fortrinlig. Af Agerhøet har det kvantitative Udbytte, som rimeligt er, været endnu mindre end af Enghøet; omvendt har Agerhøets Kvalitet været endnu bedre end Enghøets.

Sommergræsningen har paa Grund af den vedvarende Tørke været ganske usædvanlig slet, saa at den i Gennemsnit for hele Landet kun kan karakteriseres med mdl. +. Højere Karakterer end mdl. + findes kun for de to fynske Amter og for Vejle Amt, men naa dog kun til tg +.

Af de særlige Udtalelser om Høhøsten og Sommergræsningen hidrættes følgende:

Fra Sorø Amt: «Fra flere Sider anføres det, at Kvæget paa mange Steder har maattet tages paa Stald i længere Tid paa Grund af Græsningens Utilstrækkelighed. Fra Egnen ved Holstejnborg bemærkes derhos, at Engenes Afgrøde allerede havde taget Skade ved Kulden i Foraaret». — Fra Aarhus Amt: «Ager- og Enghø hemmedes ogsaa i Udviklingen af Tørken, som det endnu mindre end Kornet taaler. Paa Enge, der kunde overrisles, var Væksten

dog ualmindelig yppig. Høet bjærgedes fortrinligt. Sommergræsningen har som Følge af Tørken været meget sparsom, saa at der mange Steder har maattet fodres inde eller med Kraftfoder paa Marken.»

En samlet Oversigt over Tabellen udviser for de Afgrøder, der ere af væsentligere Betydning, følgende Resultat. Kvantitetskaraktererne angive for Hvede noget over Middelhøst, for Rug og Byg Middelhøst, for Havre, Bælgsæd, Sukkerroer og Enghø under Middelhøst, for Agerhø, Kartoffler og «Andre Rodfrugter» kendelig under Middelhøst. Kvalitetskaraktererne betegne for Hvede, Rug og Agerhø fortrinlig Høst, for Havre, Sukkerroer og endnu mere for Byg og Enghø over Middelhøst, for Bælgsæd, Kartoffler og andre Rodfrugter kun Middelhøst. Sommergræsningens abnormt ringe Karakter (i Forening med Høets Kvantitetskarakterer) vejer tungt ned i Disfavør af det hele Aarsudbytte af Mark og Eng.
